

UMUMIY O'RTA TA'LIM TIZIMIDA UZLUKSIZ METODIK XIZMAT KO'RSATISHNI RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR VA INTEGRATIV YONDASHUV ASOSIDA TAKOMILLASHTIRISH MASALALARI

**Musayev Ashurali Shamshidinovich¹, Musurmonova Fotima Abdullo qizi²,
Yuldasheva Gulnoza Xabibullo qizi², Ziyatova Intizor Maxmud qizi²**

¹Toshkent amaliy fanlar universiteti Pedagogika kafedrasida dotsenti,

²Toshkent amaliy fanlar universiteti "Pedagogika va Psixologiya" ta'lim yo'nalishi 5-bosqich talabalari

Annotatsiya

Mazkur maqolada umumiy o'rta ta'lim tizimida uzluksiz metodik xizmat ko'rsatishni raqamli texnologiyalar va integrativ yondashuv asosida takomillashtirish masalalari ilmiy-nazariy jihatdan tahlil qilinadi. Tadqiqotning dolzarbligi bugungi kunda ta'lim jarayonlarini raqamli transformatsiya qilish va pedagoglarning kasbiy kompetensiyalarini yangi bosqichga olib chiqish zarurati bilan asoslanadi. Maqolada xalqaro tajriba va O'zbekiston ta'lim tizimidagi islohotlar o'rganilib, metodik yordam ko'rsatishning raqamli-integrativ modeli taklif etilgan. Ushbu model sun'iy intellekt elementlari, onlayn monitoring va fanlararo hamkorlik mexanizmlarini o'z ichiga oladi. Tadqiqot metodologiyasi sifatida tizimli yondashuv, qiyosiy tahlil va modellashtirish usullaridan foydalanildi. Olingan natijalar metodik xizmatning uzluksizligini ta'minlash, dars samaradorligini oshirish va o'qituvchilarning individual rivojlanish trayektoriyasini shakllantirishga xizmat qiladi. Maqola yakunida raqamli platformalar orqali metodik qo'llab-quvvatlashni optimallashtirish bo'yicha amaliy taklif va tavsiyalar berilgan.

Kalit so'zlar: uzluksiz metodik xizmat, raqamli texnologiyalar, integrativ yondashuv, ta'lim sifati, pedagog kompetensiyasi, metodik qo'llab-quvvatlash, raqamli platforma, innovatsion ta'lim.

Аннотация

В данной статье научно-теоретически анализируются вопросы совершенствования системы непрерывной методической службы в общем среднем образовании на основе цифровых технологий и интегративного подхода. Актуальность исследования обоснована необходимостью цифровой трансформации образовательных процессов и вывода профессиональных компетенций педагогов на новый уровень. Изучен международный опыт и реформы в системе образования Узбекистана, предложена цифрово-интегративная модель методической поддержки. Данная модель включает элементы искусственного интеллекта,

онлайн-мониторинг и механизмы межпредметного сотрудничества. В качестве методологии исследования использовались системный подход, сравнительный анализ и методы моделирования. Полученные результаты служат обеспечению непрерывности методической службы, повышению эффективности уроков и формированию индивидуальных траекторий развития учителей. В завершение статьи даны практические предложения и рекомендации по оптимизации методической поддержки через цифровые платформы.

Ключевые слова: непрерывная методическая служба, цифровые технологии, интегративный подход, качество образования, профессиональная компетентность.

Abstract

This article provides a scientific and theoretical analysis of improving continuous methodological services in general secondary education based on digital technologies and an integrative approach. The relevance of the research is justified by the necessity of digital transformation in educational processes and advancing teachers' professional competencies. International experience and educational reforms in Uzbekistan were studied, and a digital-integrative model of methodological support is proposed. This model incorporates artificial intelligence elements, online monitoring, and interdisciplinary collaboration mechanisms. The research methodology includes a systematic approach, comparative analysis, and modeling methods. The results contribute to ensuring the continuity of methodological services, enhancing lesson effectiveness, and shaping individual developmental trajectories for teachers. Finally, the article provides practical suggestions and recommendations for optimizing methodological support through digital platforms.

Kalit so'zlar: uzluksiz metodologik xizmat, raqamli texnologiyalar, integrativ yondashuv, ta'lim sifati, o'qituvchining kompetensiyasi.

Keywords: continuous methodological service, digital technologies, integrative approach, education quality, teacher competence.

KIRISH

So'nggi yillarda ta'lim tizimida raqamli transformatsiya jarayonlari jadallashib bormoqda. Raqamli texnologiyalarning joriy etilishi pedagogik faoliyat mazmuni va shakliga sezilarli ta'sir ko'rsatmoqda. Bu esa o'qituvchilarning kasbiy kompetensiyalarini muntazam ravishda rivojlantirishni talab etadi. UNESCO hisobotlarida ta'limni raqamlashtirish jarayonida o'qituvchilarning uzluksiz kasbiy rivojlanishi muhim omil sifatida qayd etilgan [5].

O'zbekiston Respublikasining Yangi O'zbekiston taraqqiyot strategiyasida ta'lim sifatini oshirish va sohani to'liq raqamlashtirish ustuvor vazifa sifatida belgilangan bo'lib, bu metodik xizmatni ham yangilashni taqozo etadi [1].

Umumiy o'rta ta'lim tizimida metodik xizmat ko'rsatish o'qituvchilarning pedagogik mahoratini oshirish, ilg'or tajribalarni ommalashtirish va ta'lim sifatini ta'minlashda muhim o'rin tutadi. Biroq amaliyotda metodik xizmat ko'pincha an'anaviy seminar va yig'ilishlar bilan cheklanib qolmoqda. Raqamli platformalar va integrativ yondashuv imkoniyatlaridan to'liq foydalanilmayapti.

Shu bois tadqiqotning maqsadi — umumiy o'rta ta'lim tizimida uzluksiz metodik xizmat ko'rsatishni raqamli texnologiyalar va integrativ yondashuv asosida takomillashtirish mexanizmlarini ishlab chiqishdan iborat.

Uzluksiz metodik xizmatning nazariy-metodologik asoslari

Uzluksiz metodik xizmat — bu pedagoglarning kasbiy kompetensiyalarini muntazam rivojlantirishga qaratilgan tizimli, bosqichma-bosqich va ehtiyojga yo'naltirilgan qo'llab-quvvatlash mexanizmidir. Zamonaviy yondashuvlarda metodik xizmat faqat nazorat yoki seminar shakli emas, balki professional hamjamiyatni shakllantirish vositasi sifatida qaraladi.

Bugungi kunda metodik xizmat quyidagi tamoyillarga asoslanishi zarur:

- Uzluksizlik tamoyili – metodik yordam epizodik emas, doimiy bo'lishi kerak.
- Shaxsga yo'naltirilganlik – har bir pedagogning ehtiyoji va tajribasi hisobga olinadi.
- Moslashuvchanlik – raqamli muhitda tezkor yangilanish imkoniyati.
- Integrativlik – fanlararo va kompetensiyaviy yondashuvni birlashtirish.

Integrativ yondashuv metodik xizmatni faqat fan doirasida emas, balki kompetensiyalar kesimida tashkil etishni nazarda tutadi. Masalan, raqamli savodxonlik, kritik fikrlash, loyiha asosida o'qitish kabi universal kompetensiyalar barcha fan o'qituvchilari uchun umumiy metodik yo'nalish sifatida qaraladi [9].

Raqamli transformatsiya sharoitida metodik xizmat modeli

Raqamli texnologiyalar metodik xizmatni uch bosqichda takomillashtirish imkonini beradi:

1. Axborot bosqichi

Metodik materiallarni raqamli platformaga joylashtirish, ochiq resurslar bazasini shakllantirish.

2. Interaktiv bosqich

Onlayn seminarlar, vebinarlar, forumlar orqali pedagoglar o'rtasida fikr almashinuvi.

3. Analitik bosqich

Pedagog faoliyatini raqamli monitoring qilish, natijalarni tahlil qilish va individual rivojlanish rejasini shakllantirish.

Ayniqsa, sun'iy intellekt elementlarini qo'llash metodik xizmatni individuallashtirish imkonini beradi [10].

Masalan:

- o'qituvchining dars ishlanmalari tahlili;
- o'qituvchilar natijalariga asoslangan tavsiyalar;

- avtomatik diagnostika va tavsiya tizimi.

Bu esa metodik xizmatni sifat jihatdan yangi bosqichga olib chiqadi.

Xalqaro onlayn ta'lim platformalari tajribasi shuni ko'rsatadiki, sun'iy intellekt yordamida o'qituvchilarning bilim darajasini diagnostika qilish metodik yordamning aniqligini oshiradi [12].

Fanlararo integratsiya va hamkorlik mexanizmi

Integrativ yondashuv asosida metodik xizmatni tashkil etishda quyidagi mexanizmlar samarali hisoblanadi:

- fanlararo metodik guruhlar;
- loyiha asosida hamkorlik;
- STEAM yondashuvi;
- umumiy kompetensiyalarni rivojlantirishga qaratilgan treninglar.

Masalan, matematika va informatika o'qituvchilari birgalikda raqamli loyihalar ishlab chiqishi, ona tili va tarix o'qituvchilari media savodxonlik bo'yicha integrativ dars modellarini yaratishi mumkin. Bu nafaqat o'qituvchilarning metodik tajribasini boyitadi, balki o'quvchilarda tizimli tafakkurni rivojlantiradi.

Metodik xizmat samaradorligini baholash mezonlari

Raqamli-integrativ metodik xizmat samaradorligini quyidagi ko'rsatkichlar asosida baholash mumkin:

1. Pedagoglarning raqamli kompetensiya darajasi.
2. O'quvchilarning o'zlashtirish natijalari.
3. Fanlararo loyihalar soni va sifati.
4. Metodik platformadagi faollik ko'rsatkichlari.
5. Kasbiy rivojlanish bo'yicha individual rejalarning bajarilish darajasi.

Samaradorlikni baholashda kvantitativ (statistik ma'lumotlar) va sifat ko'rsatkichlari (so'rovnoma, ekspert tahlili) birgalikda qo'llanilishi maqsadga muvofiqdir [7].

Amaliy joriy etish bosqichlari

Uzluksiz metodik xizmatning raqamli-integrativ modelini joriy etish quyidagi bosqichlarda amalga oshiriladi:

1. Diagnostika – mavjud metodik tizimni tahlil qilish.
2. Raqamli platformani tanlash yoki ishlab chiqish.
3. Pedagoglarni o'qitish va moslashtirish.
4. Sinov tariqasida joriy etish.
5. Monitoring va takomillashtirish.

Mazkur bosqichma-bosqich mexanizm tizimli yondashuvni ta'minlaydi va qarshiliklarni kamaytiradi.

Masalaning qo'yilishi

Hozirgi kunda metodik xizmat ko'rsatishda quyidagi muammolar mavjud:

- metodik ishlarning uzluksizligi yetarli darajada ta'minlanmagan;
- o'qituvchilarning individual ehtiyojlari hisobga olinmaydi;
- fanlararo metodik hamkorlik sust rivojlangan;
- monitoring va tahlil tizimi yetarlicha raqamlashtirilmagan.

Hukumatimizning 2021-yildagi 25-sonli qarorida ta'lim xodimlarining malakasini oshirishda masofaviy va uzluksiz shakllardan foydalanish mexanizmlari aniq ko'rsatib o'tilgan [2].

OECD tadqiqotlariga ko'ra, o'qituvchilarning doimiy kasbiy rivojlanishi o'quvchilar natijalariga bevosita ta'sir ko'rsatadi [7]. Shuningdek, Yevropa Komissiyasining Raqamli ta'lim harakatlar rejasida pedagoglarni raqamli kompetensiyalar asosida qo'llab-quvvatlash ustuvor vazifa sifatida belgilangan [6].

Demak, metodik xizmatni integrativ va raqamli model asosida qayta tashkil etish zarurati mavjud.

Raqamli O'zbekiston – 2030 strategiyasida belgilangan vazifalar ta'lim sohasida ham tub islohotlarni, xususan, metodik xizmat ko'rsatishning yangi elektron modellarini yaratishni talab etadi [11].

Tadqiqot usullari

Tadqiqot jarayonida quyidagi metodlardan foydalanildi:

- ilmiy-adabiyotlarni tahlil qilish;
- normativ-huquqiy hujjatlarni o'rganish;
- qiyosiy tahlil;
- tizimli yondashuv;
- modellashtirish.

Tahlillar asosida uzluksiz metodik xizmatning raqamli-integrativ modeli ishlab chiqildi. Model quyidagi komponentlardan iborat:

1. Raqamli metodik platforma – vebinarlar, onlayn kurslar, metodik bank.
2. Individual rivojlanish trayektoriyasi – pedagog ehtiyojlari asosida.
3. Fanlararo integratsiya – o'qituvchilar hamkorligi.
4. Monitoring va tahlil tizimi – natijalarni raqamli baholash.

Mazkur model tizimli va uzluksiz metodik qo'llab-quvvatlashni ta'minlaydi.

1-rasm. Uzluksiz metodik xizmatning raqamli-integrativ modeli.

Manba: Mualifflar tomonidan ishlab chiqilgan.

Mazkur komponentlar o'zaro integratsiyalashgan bo'lib, pedagogning kasbiy kompetensiyasini kompleks rivojlantirishga xizmat qiladi. Diagrammada markaziy element sifatida pedagog faoliyat ko'rsatiladi, qolgan elementlar esa uni qo'llab quvvatlovchi tizim sifatida ifodalaniladi.

Natijalar va muhokama

Tadqiqot natijasida ishlab chiqilgan model metodik xizmat samaradorligini oshirish imkonini beradi. McKinsey tadqiqotlariga ko'ra, ta'lim jarayonida texnologiyalardan tizimli foydalanish samaradorlikni 20–30% ga oshiradi [8].

Raqamli metodik platforma orqali:

- o'qituvchilar uchun doimiy masofaviy treninglar tashkil etiladi;
- ilg'or tajribalar almashinuvi yo'lga qo'yiladi;
- metodik materiallar bazasi shakllantiriladi.

Mahalliy tadqiqotchi G.B. Taylakova ta'kidlaganidek, metodik xizmatni raqamlashtirish nafaqat vaqtni tejaydi, balki o'qituvchining dars berish metodikasini real vaqt rejimida tahlil qilish imkonini beradi [3].

Integrativ yondashuv esa turli fan o'qituvchilarining hamkorligini kuchaytiradi. Bu o'quvchilarda tizimli fikrlash, mantiqiy tahlil va amaliy ko'nikmalarni rivojlantirishga xizmat qiladi.

Metodik xizmat samaradorligi bo'yicha tajriba natijalari

Raqamli-integrativ metodik xizmat modeli sinov tariqasida kutilayotgan natijalar quyidagi jadval ko'rinishida qayd etildi.

Metodik xizmat samaradorligi ko'rsatkichlari

№	Ko'rsatkichlar	Joriy holat (%)	Kutilayotgan natija (%)
1	Raqamli kompetensiya darajasi	48	78
2	Fanlararo hamkorlik faolligi	35	85
3	Metodik platformadagi faollik	42	80
4	Dars samaradorligi (o'zlashtirish ko'rsatkichi)	57	80

Manba: Mualliflarning nazariy hisob kitoblari asosida shakllantirildi.

Monitoring tizimi pedagog faoliyatini tahlil qilish, kuchli va zaif tomonlarni aniqlash hamda individual rivojlanish rejasini shakllantirish imkonini beradi.

Natijada:

- metodik xizmat uzluksiz bo'ladi;
- pedagoglarning raqamli kompetensiyasi oshadi;
- ta'lim sifati yaxshilanadi;
- boshqaruv samaradorligi ortadi.

Xulosa

Umumiy o'rta ta'lim tizimida uzluksiz metodik xizmat ko'rsatishni raqamli texnologiyalar va integrativ yondashuv asosida takomillashtirish bugungi kunda pedagogik faoliyat samaradorligini ta'minlovchi strategik yo'nalish hisoblanadi. Olib borilgan tadqiqotlar va tahlillar natijasida quyidagi yakuniy xulosalarga kelindi:

- Tizimli yondashuv: Uzluksiz metodik xizmat faqat an'anaviy seminarlar bilan cheklanib qolmasdan, raqamli platformalar orqali pedagogning individual ehtiyojlariga moslashishi zarur.
- Raqamli modelning afzalligi: Taklif etilgan raqamli-integrativ model sun'iy intellekt elementlari yordamida o'qituvchi faoliyatini avtomatik monitoring qilish va uning kasbiy o'sish trayektoriyasini aniq belgilash imkonini beradi.
- Fanlararo integratsiya: Metodik qo'llab-quvvatlashni faqat bir fan doirasida emas, balki STEAM va kompetensiyaviy yondashuv asosida tashkil etish o'quvchilarning tizimli tafakkurini rivojlantirishga xizmat qiladi.
- Milliy va xalqaro tajriba: O'zbekiston Respublikasining "Yangi O'zbekiston taraqqiyot strategiyasi" hamda UNESCO va OECD kabi xalqaro tashkilotlarning raqamli ta'lim bo'yicha tavsiyalari metodik xizmatni modernizatsiya qilish uchun asosiy huquqiy-metodik baza bo'lib xizmat qiladi.

- Samaradorlik ko'rsatkichlari: Nazariy hisob-kitoblar va modelning joriy etilishi natijasida pedagoglarning raqamli kompetensiyasi va dars samaradorligi o'rtacha 20-30% ga oshishi kutilmoqda.

Amaliy takliflar:

1. Umumiy o'rta ta'lim maktablari uchun yagona "Raqamli metodik hamjamiyat" platformasini yaratish va unga sun'iy intellektga asoslangan tavsiya tizimlarini integratsiya qilish.

2. Fan o'qituvchilari o'rtasida "Gorizontal hamkorlik" (peer-to-peer) tizimini yo'lga qo'yish orqali tajriba almashishning uzluksizligini ta'minlash.

3. Metodik xizmat ko'rsatish jarayoniga kvantitativ va kvalitatif baholash mezonlarini joriy etish orqali boshqaruv samaradorligini oshirish.

Xulosa qilib aytganda, metodik xizmatni raqamli transformatsiya qilish — bu shunchaki texnologiyalarni joriy etish emas, balki ta'lim sifatini yangi bosqichga ko'taruvchi yaxlit integrativ muhitni yaratishdir.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yhati:

- [1] Mirziyoyev Sh.M. (2022). Yangi O'zbekiston taraqqiyot strategiyasi. Toshkent: "Tasvir".
- [2] O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining qarori. (2021). "Xalq ta'limi xodimlarini qayta tayyorlash va ularning malakasini oshirish tizimini yanada takomillashtirish to'g'risida"gi 25-sonli qarori. – Lex.uz.
- [3] Taylakova G.B. (2023). Umumiy o'rta ta'lim maktablarida metodik xizmat ko'rsatishni raqamlashtirish istiqbollari. // Pedagogika jurnali, №2.
- [4] Toshkent amaliy fanlar universiteti. (2024). Raqamli ta'lim muhitida pedagogik innovatsiyalar to'plami. – TAFU nashriyoti.
- [5] UNESCO. (2023). Digital Transformation in Education: Policy Brief.
- [6] European Commission. (2022). Digital Education Action Plan 2021–2027.
- [7] OECD. (2021). Teachers and School Leaders as Lifelong Learners.
- [8] McKinsey & Company. (2020). How technology is reshaping education.
- [9] Hargreaves, A., & Fullan, M. (2020). Professional Capital in Teaching. Routledge.
- [10] Holmes, W., Bialik, M., & Fadel, C. (2022). Artificial Intelligence in Education. Center for Curriculum Redesign.
- [11] O'zbekiston Respublikasi Raqamli texnologiyalar vazirligi. "Raqamli O'zbekiston – 2030" strategiyasi. – <https://digital.uz/>
- [12] Coursera hamjamiyati. (2023). "Education in the Age of AI: Emerging Trends". – <https://www.coursera.org/articles/ai-in-education>.